

YRJÖ LIIPOLA

Yrjö Liipola (1881 - 1971) oli aikansa johtavia suomalaisia kuvanveistäjiä, joka jakoi tuotteliaat vuotensa ensin Unkarin, sittemmin kotimaansa Suomen välillä. Hän syntyi 22.8.1881 Koskella TI ratsutilallisen Henrik Liipolan ja vaimonsa Wilhelmiinan (o.s. Tilkanen) kahdeksasta lapsesta nuorimpana.

Yrjö Liipola oli taiteessaan ja elämältään aikansa eurooppalainen. Hänen uralleen merkitsivät ratkaisevaa paitsi opinnot Turun taideyhdistyksen piirustuskoulussa, josta hän pääsi 1900, ennen kaikkea opiskeluvuodet Firenzen taideakatemiassa ja Roomassa sekä jatko-opinnot Berliinissä ja Pariisissa. Firenzestä hän tosin tuli Suomeen aloittaakseen työskentelyn kotiateljeessaan Koskella. Ensimmäiset työnsä hän oli pannut näytteille Suomessa jo 1900 ja 1902. Hänen elämänsä sai kuitenkin odottamattoman käänteen sortovuosien vuoksi.

Osallistuttuaan Koskella kenraalikuvernööri Nikolai Bobrikoffin ajamien laittomien asevelvollisuuksienkutsuntojen vastaiseen toimintaan Liipola joutui tsaari-Venäjän santarmien silmätikuksi ja hänen oli pakko paeta maasta. Uudeksi työssijakseen hän löysi Unkarin, joka silloin vielä oli osa Itävalta-Unkarin suurta kaksoismonarkiaa. Saatuaan ratkaisevat vaikutukset taiteeseensa Italiasta ja sen renessanssista hänen työnantajakseen tuli Unkarin aristokratia. Hän oli nuori, innostunut, taiteilijana erityisen lahjakas, seuraimisena hyväntuulinen ja tahdikas.

Suvereinisti hän kuvasi niin maallisen kuin kirkollisen hallinnon, kulttuurinkin, kreivien ja piispojen, miehiä piirteitä ja ruhtinattarien ja kreivittärien sulokasta tai enemmän tai vähemmän ylvästä maailmannaisen grandezzaa. Merkittävimpiä hänen Unkarin kauden sadasta muotokuvastaan ovat arkkiherttua Josef Franzin, Saksin prinsessan Anna Pian, arkkipiispa, kreivi Zichyn muotokuva (Pécsin yliopisto) sekä buurisodassa kaatuneen kreivi Wassin muistomerkki Budapestissa. Yrjö Liipola teki myös useita yksityisiä hautamuistomerkkejä.

Kun vielä keisari Franz Josef osti hänen pronssiveistöksensä, ja kun hänen Vaaniskelija-pronssiveistöksensä oli saanut Venetsian Biennalessa erinomaiset arvostelut ja se oli ostettu Unkarin valtion kokoelmiin, hänet hyväksyttiin täysivaltaisena jäsenenä maan taiteilijapiireihin. Samanaikaisesti hän esiintyi kuvanveistäjänä myös Helsingissä ja Berliinissä.

Liipola kuului Unkarin aikanaan myös Tuusulanjärven taiteilijayhteisöön, johon hän liittyi vuokraamalla Aholan vv 1912-13. Hjeltit, Järnefeltit, Sibeliukset, Haloset ja Paloheimot olivat lähimmät naapurit ja ”Nämä olivat pääasiallisesti ne tuttavat, joiden luona me useasti kävimme, joten onnistuimme heti pääsemään parhaiten kulttuuriperheitten piiriin. Näitten kesken oli kanssakäyminen vilkasta, ja jouduimme viettämään yhdessä monta hauskaa hetkeä.” Kesällä kävi myös Helsingistä vieraita runsaasti, esimerkiksi Oskar Merikanto rouvineen ja Eino Rautavaara sekä Koskelta Yrjön äiti, joka ihastui miniäänsä, koska miniä oli toimissaan yhtä hyvä järjestyksen pitäjä kuin hän itse. Unkarilaissyntyisen Mara-puolison terveydentilan ja parin Budapestissa odottavan tilaustyön takia he muuttivat takaisin Unkariin keväällä 1913.

Liipola halusi kuitenkin palata kotimaahansa. Aie toteutui lopullisesti 1934, jolloin hän puolisonsa kanssa asettui rakentamaansa renessanssityyliseen huvilaan Kauniaisiin.

Saapumisestaan lähtien hän kuului Suomen johtaviin kuvanveistäjiin. Hän oli jo 20-luvulla voittanut monet maamme kuvanveistokilpailut ja jatkoi nyt työtään samaan tapaan. Hän teki suuren määrän monumentteja eri puolelle Suomea sekä julkisuuden henkilöiden muotokuvia. Kuvanveistäjä, professori Liipola teki mittavan työn myös Unkarin ja Suomen suhteiden kehittäjänä. Hän toimi taiteilijan uransa ohella Suomen konsulina Unkarissa ja Unkarin konsulina Suomessa.

Kuvanveiston lisäksi Liipola suomensi unkarilaista kirjallisuutta ja kirjoitti kaksi teosta, Aurinkoista Unkaria sekä muistelmat Vaellusvuosiltani (1956). Professorin arvonimen hän sai 1952.

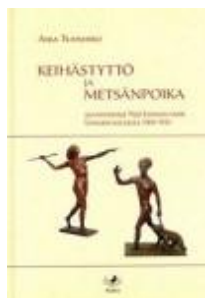
Taiteestaan suuren osan hän teki siis Unkarissa, jossa hänet tunnetaan vieläkin hyvin. Lähes 30 vuotta Unkarissa asuneen Liipolan veistoksia on Budapestin museoiden kokoelmissa ja julkisissa rakennuksissa. Hänen nimikkomuseonsa on avattu Unkarissa Budapestia lähellä sijaitsevassa Iszkaszentgyörgyn kunnassa.

Kotimaassa jatkui kuvanveistäjän työ vielä reilut parikymmentä vuotta. Hän lahjoitti v 1956 kotipaikkakunnalleen Koski TL:lle mittavan, koskelaisten suuresti arvostaman teoskokoelman, joka on tallennettu Yrjö Liipolan nimeä kantavaan taidemuseoon.

Yrjö Liipola vietti synnyinpitäjässään Koskella viimeiset vuodet puolisonsa kanssa ostamassaan huvilassa. Hänen vaimonsa Mara Förster oli syntyään pécsiläinen. Heidät vihittiin ensin siviiliavioliittoon Pécsin kaupungintalossa 17.9.1910 ja sen jälkeen katolisessa kirkossa. Kolmannen kerran heidät yllätykseen jouduttiin vihkimään vielä v 1912 Suomessa, koska ”Suomessa on laillinen vain luterilaisen papin vihkiminen”. Puolisot on haudattu Kosken TI hautausmaalle Ali-Liipolan sukuhautaan.

Aira Tuomisto julkaisi 2011 kirjan "Keihästyttö ja Metsänpoika, kuvanveistäjä Yrjö Liipolan taide Unkarin kaudella 1904-1934" (Fenix-kustannus oy)

Martti Turtola (s. 16. marraskuuta 1947 Tampere) on valtiotieteiden tohtori, Maanpuolustuskorkeakoulun sotahistorian dosentti ja Helsingin sekä Turun yliopistojen dosentti. Vuosina 2001–2005 hän oli Suomen Viron-instituutin johtaja Tallinnassa ja sitä ennen mm. Helsingin yliopiston viestintäpäällikkö ja Kouvolan Sanomien päätoimittaja. Hän on kirjoittanut mm. Viron historiaan liittyviä tutkimuksia. V 2015 hän julkaisi esseekokoelman Rakastan Sibeliusta – ja muita tunnustuksia. Järvenpäässä hän on luennoinut mm. aiheesta Tuntematon aseveljeys – Suomi ja Unkari toisessa maailmansodassa 1939 – 1945.

<http://koski.fi/taidemuseo>

Liipola: Vaellusvuosiltani